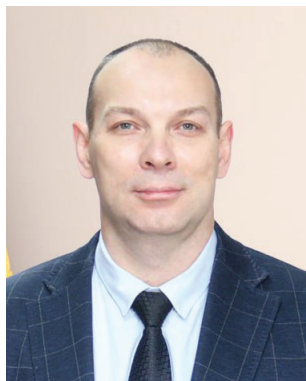

ПРАВООХОРОНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

УДК 351.74:614.8:351.86 (477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2024-4-12-12>

Веселов Микола Юрійович,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри державно-правових дисциплін та безпеки життєдіяльності
факультету № 2 Криворізького навчально-наукового інституту
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3963-2764>

Єднак Дар'я Дмитрівна,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету №2
Криворізького навчально-наукового інституту
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6835-0787>

ЛІКВІДАЦІЯ НАСЛІДКІВ ВОРОЖИХ АТАК НА ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

У статті висвітлено особливості вжиття заходів із ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, спричинених ворожими атаками на об'єкти цивільної інфраструктури в Україні, силами поліції й інших оперативно-рятувальних служб цивільного захисту. Дослідження розширює теоретичне та практичне уявлення про стан небезпеки та наслідки атак, а також порядок і проблеми реагування на надзвичайні ситуації, зумовлені такими атаками, з метою ліквідації їхніх наслідків і забезпечення учасників цих заходів.

Ключові слова: аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, цивільна безпека, надзвичайна ситуація, ліквідація наслідків надзвичайної ситуації, оперативно-рятувальна служба цивільного захисту, діяльність Державної служби України з надзвичайних ситуацій, тактика діяльності поліції в умовах війни.

Постановка проблеми. За два останні роки цивільне населення нашої держави зазнало суттєвих страждань і величезної шкоди. Моніторингова місія ООН із прав людини в Україні підтвердила, що через пов'язане з конфліктом насильство за період війни загинуло понад 10 тис. цивільних осіб, майже 20 тис. були поранені [1]. Під підступні атаки ворога у своїх домівках чи на робочих місцях потрапляють мирні громадяни, поліцейські, рятувальники, медичні працівники (під час виконання професійних завдань). Ліквідація наслідків таких надзвичайних ситуацій (далі – НС), які супроводжуються значними руйнуваннями, пожарами тощо, в умовах воєнної агресії, що триває, як виявилось, має свою специ-

фіку, особливо в районах, наближених до зони активних бойових дій, що зумовлює наявність низки додаткових вимог до заходів безпеки організації та проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт (далі – АРІНР).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти цивільного захисту (далі – ЦЗ), зокрема ліквідації наслідків НС, було викладено в деяких навчальних і наукових публікаціях, зокрема: І. Зозулі [2], А. Клочка та В. Собиної [3], І. Мартинова та М. Гончаренко [4], Л. Полякова [5]. Цікавим дослідженням стало вивчення фахівцями громадської організації “Truth Hounds” тактики та хронології подвійних ударів збройних сил Ро-

сійської Федерації (далі – зсрф) в Україні тощо [6]. Ця робота стала логічним продовженням раніше досліджуваної нами проблематики щодо ЦЗ населення в умовах воєнного стану [7] та навчання поліцейських діям у НС в умовах війни [8]. Водночас умови війни, що триває, з постійними обстрілами ворогом території України, ескалація терору мирного українського населення зумовлюють необхідність подальшого вивчення наявних проблем, пов'язаних з ліквідацією наслідків ворожих атак на об'єкти цивільної інфраструктури, з метою підвищення рівня їхньої ефективності та безпеки проведення.

Мета статті. З'ясувати стан і властивості небезпек, спричинених ворожими атаками на об'єкти цивільної інфраструктури на території України, і розробити практичні рекомендації щодо підвищення ефективності та безпеки ліквідації наслідків таких НС в умовах війни.

Виклад основного матеріалу. За неофіційними даними (згідно з повідомленнями в ЗМІ), від початку війни в Україні було зафіксовано 13 456 вибухів воєнного походження. Найбільша їх кількість припадає на південь і схід України (Херсонщина, Сумщина, Донецщина, Харківщина, Запоріжжя, Дніпропетровщина, Одещина) [9]. Більшість втрат серед цивільного населення (80%) – у районах, наближених до лінії бойового зіткнення, переважно внаслідок авіабомбардувань, артилерійських обстрілів, ударів з реактивних систем залпового вогню та безпілотних літальних апаратів (далі – БпЛА) ближнього радіуса дії ($\approx 72\%$), 28% припадає на ракетні атаки й атаки з використанням БпЛА дальнього радіуса дії (баражуючі боєприпаси).

За офіційною інформацією, з початку війни, станом на 19 листопада 2024 р. (1 000 днів повномасштабного вторгнення зсрф в Україну), силами Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) здійснено 185,58 тис. виїздів для ліквідації наслідків ворожих атак, ліквідовано майже 22 тис. пожеж, врятовано 5 673 особи, надано психологічну допомогу понад 67 тис. цивільних осіб [10]. Лише протягом однієї доби (на прикладі 19 лютого 2024 р.) підрозділами ДСНС здійснено 176 виїздів на ліквідацію наслідків обстрілів окупантами населених пунктів і об'єктів інфраструктури, ліквідовано 17 пожеж, надано психологічну допомогу 65 особам [10]. Кількість врятованих під час ліквідації наслідків ворожих атак на об'єкти цивільної інфраструктури життів мирних громадян по Україні в середньому за місяць становить 5 183. Ескалація воєнних дій на лінії зіткнення та постійні повітряні атаки цивільних об'єктів ворогом по всій території України неминуче призводять до щомісячного зростання зазначених показників роботи ДСНС та інших екстрених служб.

Вражаючими чинниками для об'єктів цивільної інфраструктури та цивільного населення від ворожих атак стають: вибух (процес виділення енергії за стислий проміжок часу, включно з вибуховою хвилею); ураження уламками й осколками бойового снаряда (ракет), уламками (частинами) зруйнованих конструкцій; пожежа; щільне задимлення (загазованість); блокування постраждалих людей під завалами, негативний вплив посилюють різні несприятливі погодні чинники (холод, спека) [11, с. 9–11]. Зазвичай для порятунку тих людей, які опинилися під завалами (залежно від наявності та характеру їхніх травм, того стану, у якому вони перебувають), особливо якщо є загроза поширення пожежі, вирішальне значення мають перші декілька годин аварійно-рятувальних заходів.

З огляду на терористичні способи війни країна-агресорки, актуальною проблемою під час проведен-

ня ліквідації наслідків атак зсрф стає загроза завдання повторного ураження в цьому ж місці з боку ворога. За даними української громадської організації “Truth Hounds”, від початку повномасштабного вторгнення в Україну до 31 серпня 2024 р. вдалося верифікувати 36 випадків подвійних ударів, завданих зсрф. Ця кількість охоплює лише ті випадки, що були підтверджені згідно з методологією дослідження, яка передбачає верифікацію місця удару, інтервалу від п'яти хвилин до кількох годин між ударами по одній локації (залежно від контексту нападу), а також підтвердження прибуття служб швидкого реагування. Загальна ж кількість відстежених Truth Hounds інцидентів, що мають ознаки подвійних ударів, перевищує 60. До цього числа входять також ті випадки, коли не вдалося підтвердити хоча б один із критеріїв верифікації, описаних вище [6, с. 2]. Виявляється чітка закономірність у цих нападах, які зазвичай характеризуються інтервалом від кількох десятків хвилин до однієї – півтора години між ударами: майже в усіх випадках другий удар призводить до жертв переважно серед тих, хто першими прибувають на місце події, зокрема рятувальників, поліцейських, медиків та інших осіб [6, с. 3]. В Україні подвійні удари були зафіксовані в низці областей. Переважна їх частина була завдана різними видами ракет (46%) та БпЛА (21%). Різниця в часі між першою та повторною атаками та приблизна частота таких випадків представлені на рис. 1.

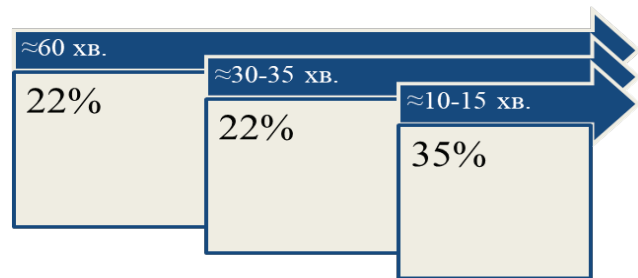

Рис. 1. Різниця в часі між першою та повторною атаками ворога місць ліквідації наслідків НС

Джерело: за результатами авторського аналізу відомостей ГО “Truth Hounds”, 2024 р. [6]

Найбільшу за чисельністю категорію постраждалих від повторної атаки становили такі цивільні особи (49%), проте значна кількість загинилих і травмованих і серед рятувальників (28%), поліцейських (12%), медиків (6%) і представників медіа та пресслужб (5%).

За результатами проведеного в межах цього дослідження анкетування поліцейських і рятувальників Криворіжжя було з'ясовано, що серед проблем, які в умовах війни заважають ефективно виконувати завдання із ЦЗ населення та підтримання громадської безпеки і правопорядку в умовах ліквідації наслідків НС, спричинених ворожими атаками на об'єкти цивільної інфраструктури, фахівці звернули увагу на: 1) загрозу повторного ураження зони ліквідації наслідків від першої ворожої атаки (65,4% респондентів оцінили актуальність цієї проблеми на «4» та «5»); 2) брак придатних і доступних захисних споруд цивільного захисту (інших укриттів) у найближчому радіусі проведення заходів ліквідації наслідків (44,4% респондентів оцінили актуальність цієї проблеми на «3», ще 42% – на «4» та «5»); 3) наявність сторонніх транспортних засобів, що були припарковані в зоні враження до «прильоту» (42% респондентів оцінили актуальність цієї проблеми на «3», ще

48% – на «4» та «5»); 4) скупчення в зоні проведення аварійно-рятувальних робіт сторонніх цивільних осіб (37% респондентів оцінили актуальність цієї проблеми на «3», ще 53% – на «4» та «5»); 5) намагання представників медіа, журналістів, блогерів потрапити до зони проведення аварійно-рятувальних робіт (33% респондентів оцінили актуальність цієї проблеми на «3», ще 55,6% – на «4» та «5»); 6) низький рівень готовності до дій в екстремальній ситуації та паніка серед цивільних осіб, постраждалих від ворожої атаки (44% респондентів оцінили актуальність цієї проблеми на «3», ще 42% – на «4» та «5»).

Варто наголосити, що українське законодавство містить Інструкцію (затверджену наказом МВС України від 22 серпня 2016 р. № 859), яка визначає порядок взаємодії між ДСНС, Національною поліцією (далі – НПУ) та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на НС, пожежі та небезпечні події. Зазначена вище Інструкція окреслює основні завдання сторін, що взаємодіють у ліквідації наслідків НС. Ще одним правовим актом, який на підзаконному рівні визначає підстави взаємодії сил, задіяних у ліквідації НС в умовах війни, є Інструкція, затверджена наказом МВС України від 31 жовтня 2016 р. № 1129. Вона визначає порядок взаємодії ГУНП областей і м. Києва та міжрегіональних територіальних органів НПУ, а також їхніх структурних і відокремлених підрозділів під час реагування на НС, проведення АРІНР. Детальне ознайомлення із цими наказами свідчить, що їхній зміст (беручи до уваги те, що вони були видані ще до повномасштабного вторгнення зсрф в Україну), не враховує всіх особливостей ліквідації НС в умовах війни. На відміну від наведених інструкцій, Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту (далі – ОРС ЦЗ), затверджений наказом МВС України від 26 квітня 2018 р. № 340, із квітня 2024 р. враховує частину тих проблем, з якими зіткнулися рятувальники під час виконання даних завдань в умовах війни, зокрема у гл. 2 розд. IV визначено особливості виконання органами управління та підрозділами ОРС ЦЗ завдань за призначенням у населених пунктах та/або на територіях, що

потрапляють у зону артилерійських обстрілів, ракетних і авіаційних ударів, ударів БпЛА, ударів реактивними системами залпового вогню під час збройної агресії [12]. Але водночас одного з основних учасників заходів з ліквідації наслідків НС – підрозділи НПУ – безпосередньо до сил ОРС ЦЗ (ст. 22 Кодексу цивільного захисту України) законодавець не відносить.

У зв'язку зі збільшенням кількості масованих обстрілів території України агресором, для посилення стійкої роботи підрозділів поліції, забезпечення публічного порядку та безпеки, протидії злочинності, своєчасного надання поліцейських послуг, а також убезпечення поліцейських під час виконання службових обов'язків в умовах підвищеної небезпеки для життя та здоров'я НПУ було розроблено низку методичних рекомендацій: Алгоритм реагування працівників Національної поліції на події, пов'язані з обстрілами населених пунктів, унаслідок яких сталися масштабні руйнування цивільної інфраструктури, насамперед критичної, та/або значні людські втрати [13]; Алгоритм дій особового складу в разі надходження інформації про загрозу масованого обстрілу території України й оперативного реагування під час ліквідації їхніх наслідків [14].

У сукупності зазначені нормативно-правові та методичні приписи натеper визначають низку особливих умов, які мають урахувувати та яких мають дотримуватись основні суб'єкти під час ліквідації наслідків ворожих атак на об'єкти цивільної інфраструктури (див. рис. 2 та 3).

Тож, розставимо акценти: усі практичні заходи повинні реалізовуватися з урахуванням *ризиків нанесення повторного ураження об'єкту та необхідності неухильного дотримання правил особистої безпеки* поліцейськими, рятувальниками та медичними працівниками під час виконання відповідних завдань на місці й у зоні ліквідації наслідків ворожої атаки. Під час перебування в небезпечній зоні представники екстрених служб повинні чітко уявляти розташування доступних і придатних захисних споруд ЦЗ (інших укриттів) у найближчому радіусі та визначати (з урахуванням об'єктивної ситуації) оптимальні маршрути руху (для себе та для цивільного населення) до таких укриттів. Варто наго-

Рис. 2. Особливі умови участі поліцейських у ліквідації наслідків ворожої атаки на об'єкти цивільної інфраструктури

Джерело: на підставі узагальнення алгоритмів реагування (дій) працівників Національної поліції ... НПУ, 2023/2024 [13; 14]

Рис. 3. Особливі умови участі особового складу підрозділів ОРС ЦЗ у ліквідації наслідків ворожої атаки на об'єкти цивільної інфраструктури

Джерело: на підставі узагальнення Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту [12]

лосити, що наявність поблизу місця проведення АРІНР навіть первинних (мобільних) укриттів і їх тимчасове використання учасниками ліквідації наслідків НС, у разі повторної атаки, здатні захистити життя та здоров'я людей (за умови непрямого влучання ракети чи БпЛА в захисну споруду). На підтвердження цього маємо навести приклад одного з останніх (грудень 2024 р.) обстрілів

ворогом міста Кривого Рогу, де балістична ракета влучила в радіусі до 300 м від місця розташування мобільного укриття, – його присипало землею, уламками будівельних матеріалів, але основне призначення воно (це укриття) виконало, – його стіни і дах витримали вибухову хвилю і були б здатні захистити від осколків і уламків тих, хто перебував у середині (див. рис. 4).

Рис. 4. Зовнішній і внутрішній вигляд первинного (мобільного) укриття блочного типу після влучання поблизу (до 300 м поруч) балістичної ракети

Джерело: фото зроблено авторами статті

Висновки. Аналіз різних (офіційних і неофіційних) джерел вказує на збільшення інтенсивності атак зсрф на об'єкти цивільної інфраструктури по всій території України, що неминуче призводить до зростання негативних наслідків від таких атак у вигляді загибелі та травмування цивільного населення, а також руйнування цивільної інфраструктури. Ліквідація цих наслідків, залежно від масштабів НС, потребує залучення значних людських ресурсів і технічних засобів, організації їх взаємодії й забезпечення.

Отже, заходами *реагування для мінімізації цих проблем* мають стати: навчання різних категорій населення способів дій у надзвичайних ситуаціях, правил користування засобами захисту та пожежога-сіння, надання самопомочі та необхідної допомоги

постраждалим у невідкладному стані; проведення профілактичної роз'яснювальної роботи серед населення та представників медіа про особисту безпеку та створення додаткових перешкод для екстрених служб у разі безпідставного перебування сторонніх цивільних осіб у зоні наближеній до місця ліквідації наслідків ворожої атаки; надання актуальної інформації поліцейським, рятувальникам, медикам, які прибувають для ліквідації наслідків ворожої атаки, про розташування в радіусі дії придатних і доступних для використання захисних споруд цивільного захисту чи споруд подвійного призначення; вирішення проблеми хаотичного паркування транспортних засобів, а також облаштування доріг смугами для екстреного руху оперативних транспортних засобів (у межах пер-

спективних планів забудови (відновлення) населених пунктів і реконструкції автомобільних доріг, а також організації руху на вулично-дорожній мережі). Проте характерною ознакою й водночас однією із суттєвіших загроз для учасників ліквідації наслідків НС в умовах війни є ризики та безпека повторних уражень місць проведення АРІНР. Отже, під час перебування в небезпечній зоні представники аварійно-рятувальних служб мають чітко уявляти розташування доступних і придатних захисних споруд цивільного

захисту в найближчому радіусі; визначати оптимальні маршрути руху до таких укриттів; постійно моніторити безпекову ситуацію в регіоні; не нехтувати інформацією про повітряну загрозу тощо.

Уважаємо, що наступним кроком для подальших досліджень має стати розроблення порядку першочергових і наступних дій (взаємодії) правоохоронних органів і ОРС ЦЗ у разі отримання інформації про надзвичайну ситуацію, спричинену ворожою атакою на об'єкти цивільної інфраструктури.

Список використаних джерел

1. UN Office of the Human Rights Commission. (2024). Two-year update. Protection of civilians: impact of hostilities on civilians since 24 February 2022. URL: <https://ukraine.ohchr.org/en/two-year-update-protection-civilians-impact-hostilities-civilians-24-february-2022-EN>.
2. Зозуля І. Правові підходи до організації ліквідації наслідків спричиненого воєнними діями руйнування інфраструктури та її відновлення. *Форум права*. 2024. № 3 (80). С. 91–109. <http://doi.org/10.5281/zenodo.12591874>.
3. Ключко А., Собина В. Формування правових основ взаємодії органів правоохорони, місцевого самоврядування та Державної служби України з надзвичайних ситуацій. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. Серія «Державне управління». 2018. № 1 (8). С. 424–432. DOI: 10.5281/zenodo.1240814.
4. Організація роботи штабу з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій в умовах воєнного стану / І. Мартинів та ін. *Grail of Science : international scientific journal*. 2024. № 35. С. 136–139. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.01.2024.021>.
5. Polyakov L. Ukrainian civil defence is integral to the response to Russia's invasion. *The Strategist – The Australian Strategic Policy Institute Blog*. 6 Oct 2023. URL: <https://www.aspistrategist.org.au/ukrainian-civil-defence-is-integral-to-the-response-to-russias-invasion/> (дата звернення: 23.11.2024).
6. Каскад жорстокості: Аналіз тактики російських подвійних ударів в Україні : звіт. Київ : ГО “Truth Hounds”, 2024. 111 с. URL: <https://truth-hounds.org/cases/kaskad-zhorstokosti/> (дата звернення: 26.11.2024).
7. Веселов М., Забеділіна А. Цивільний захист населення в умовах воєнного стану. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2023. № 129 (4). С. 98–114. [https://doi.org/10.31617/3.2023\(129\)09](https://doi.org/10.31617/3.2023(129)09).
8. Навчання поліцейських діям у надзвичайних ситуаціях в умовах війни / М. Веселов та ін. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2024. Вип. 83. Ч. 2. С. 164–169. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.2.23>.
9. Air-alarms.in.ua. Статистика повітряних тривог : інтерактивний сайт. URL: https://air-alarms.in.ua/#google_vignette (дата звернення: 21.11.2024).
10. Оперативна інформація ДСНС щодо наслідків ведення бойових дій російською федерацією. *Державна служба України з надзвичайних ситуацій : вебпортал*. Новини: 19.11.2024. URL: <http://surl.li/esrvwn> (дата звернення: 21.11.2024).
11. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану : навчальний посібник / за заг. ред. М. Ковалю. Львів : ЛДУ БЖД, 2023. 306 с.
12. Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж : наказ МВС України від 26.04.2018 р. № 340. Дата оновлення: 10.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#n17> (дата звернення: 24.11.2024).
13. Алгоритм реагування працівників Національної поліції на події, пов'язані з обстрілами населених пунктів, унаслідок яких сталися масштабні руйнування цивільної інфраструктури, насамперед критичної, та/або значні людські втрати. Київ : НПУ, 2023. 11 с.
14. Алгоритм дій особового складу в разі надходження інформації про загрозу масованого обстрілу території України та оперативного реагування під час ліквідації їх наслідків. Київ : НПУ, 2024. 5 с.

References

1. UN Office of the Human Rights Commission (2024). Two-year update. Protection of civilians: impact of hostilities on civilians since 24 February 2022. Retrieved from: <https://ukraine.ohchr.org/en/two-year-update-protection-civilians-impact-hostilities-civilians-24-february-2022-EN> [in English].
2. Zozulia, I. V. (2024). Pravovi pidkhody do orhanizatsii likvidatsii naslidkiv sprychynenoho voiennoho diiamy ruinuвання infrastruktury ta yii vidnovlennia [Legal approaches to the organization of liquidation of the consequences of the destruction of infrastructure caused by military actions and its restoration]. *Forum prava*, 3 (80), 91–109. <http://doi.org/10.5281/zenodo.12591874> [in Ukrainian].
3. Klochko, A. M., & Sobyna, V. O. (2018). Formuvannia pravovykh osnov vzaiemodii orhaniv pravookhorony, mistsevoho samovriaduvannia ta Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z nadzvychainykh sytuatsii [Formation of legal foundations of interaction between law enforcement agencies, local self-government and the State Emergency Service of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Seriya "Derzhavne upravlinnia"*, 1 (8), 424–432. DOI: 10.5281/zenodo.1240814 [in Ukrainian].
4. Martynov, I. M., Honcharenko, M. O., & Loik, V. B. (2024). Orhanizatsiia roboty shtabu z likvidatsii naslidkiv nadzvychainykh sytuatsii v umovakh voiennoho stanu [Organization of the work of the headquarters for the elimination of the conse-

quences of emergencies in the conditions of martial law]. *International scientific journal "Grail of Science"*, 35, 136–139. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.01.2024.021> [in Ukrainian].

5. Polyakov, L. (Oct 2023). Ukrainian civil defence is integral to the response to Russia's invasion. *The Strategist – The Australian Strategic Policy Institute*, Blog. 6. Retrieved from: <https://www.aspistrategist.org.au/ukrainian-civil-defence-is-integral-to-the-response-to-russias-invasion/> [in English].

6. Public organization "Truth Hounds" (2024). Kaskad zhorstokosti: Analiz taktyky rosiiskykh podviinykh udariv v Ukraini [Cascade of Brutality: Analysis of Russian Double Strike Tactics in Ukraine]. Report. Kyiv, 111. URL: <https://truth-hounds.org/cases/kaskad-zhorstokosti/> [in Ukrainian].

7. Veselov, M., & Zabiedilina, A. (2023). Tsyvilnyi zakhyst naselennia v umovakh voiennoho stanu [Civil Protection of the Population in Conditions of Martial Law]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, 129 (4), 98–114. [https://doi.org/10.31617/3.2023\(129\)09](https://doi.org/10.31617/3.2023(129)09) [in Ukrainian].

8. Veselov, M. Yu., Pylypiv, R. M., & Yednak, D. D. (2024). Navchannia politseiskykh diiam u nadzvychainykh sytuatsiiakh v umovakh viiny [Training of police officers in emergency situations in wartime]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia "Pravo"*, 83/2, 164–169. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.2.23> [in Ukrainian].

9. Air-alarms.in.ua (2024). Statystyka povitrianykh tryvoh [Air alarm statistics]. Retrieved from: https://air-alarms.in.ua/#google_vignette [in Ukrainian].

10. Derzhavna sluzhba Ukrainy z nadzvychainykh sytuatsii (2024). Operatyvna informatsiia DSNS shchodo naslidkiv vedennia boiovykh dii rosiiskoiu federatsiiei [Operational information of the State Emergency Service of Ukraine on the consequences of hostilities by the russian federation]. News: 11/19/2024. Retrieved from: <http://surl.li/esrvwn> [in Ukrainian].

11. Koval, M. (ed.) (2023). Dii pidrozdiliv DSNS Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Actions of the State Emergency Service of Ukraine units under martial law]. Lviv : LDU BZhD, 306 [in Ukrainian].

12. Pro zatverdzhennia Statutu dii u nadzvychainykh sytuatsiiakh orhaniv upravlinnia ta pidrozdiliv Operatyvno-riatuvalnoi sluzhby tsyvilnoho zakhystu ta Statutu dii orhaniv upravlinnia ta pidrozdiliv Operatyvno-riatuvalnoi sluzhby tsyvilnoho zakhystu pid chas hasinnia pozhhezh : nakaz MVS Ukrainy vid 26.04.2018 № 340. Data onovlennia: 10.05.2024 [On approval of the Charter of actions in emergency situations of management bodies and units of the Operational and Rescue Service of Civil Protection and the Charter of actions of management bodies and units of the Operational and Rescue Service of Civil Protection during fire extinguishing: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 04/26/2018 № 340. Update date: 05/10/2024]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#n17> [in Ukrainian].

13. NPU (2023). Alhorytm reahuvannia pratsivnykiv Natsionalnoi politsii na podii, pov'iazani iz obstrilamy naselenykh punktiv, unaslidok yakykh stalysia masshtabni ruinovannia tsyvilnoi infrastruktury, nasampered krytychnoi, ta/abo znachni liudski vtraty [Algorithm of response of National Police officers to events related to shelling of settlements, which resulted in large-scale destruction of civilian infrastructure, primarily critical, and/or significant human losses]. Kyiv, 11 [in Ukrainian].

14. NPU (2024). Alhorytm dii osobovoho skladu u razi nadkhodzhennia informatsii pro zahrozu masovanoho obstrilu terytorii Ukrainy ta operatyvnoho reahuvannia pid chas likvidatsii yikh naslidkiv [Algorithm of actions of personnel in the event of receipt of information about the threat of massive shelling of the territory of Ukraine and operational response during the elimination of their consequences]. Kyiv, 5 [in Ukrainian].

Veselov Mykola,

Doctor of Law, Professor,

Professor at the Department of State and Legal Disciplines and Life Safety of the

Faculty № 2 of Kryvyi Rih Educational and Scientific Institute

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3963-2764>

Yednak Dar'ya,

Student of the First (Bachelor's) Level of Higher Education

Faculty № 2 of Kryvyi Rih Educational and Scientific Institute

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6835-0787>

ELIMINATION OF THE CONSEQUENCES OF HOSTILE ATTACKS ON CIVIL INFRASTRUCTURE OBJECTS OF UKRAINE

The focus of this article is on the specifics of carrying out measures to eliminate the consequences of emergencies caused by hostile attacks on civilian infrastructure in Ukraine by the police and other operational rescue services of civil protection. The study expands the theoretical and practical understanding of the state of danger and the consequences of attacks, as well as the procedure and problems of responding to emergencies caused by such attacks in order to eliminate their consequences and protect the participants in these measures. An increase in the intensity of Russian attacks on civilian infrastructure throughout Ukraine has been noted, which inevitably leads to an increase in the negative consequences of such war crimes in the form of death and injury to the civilian population. A systematization of individual problems has been carried out that, in wartime, prevent the effective implementation of tasks for civil protection of the population and maintenance of public safety and law and order in the context of eliminating the consequences of hostile attacks on civilian infrastructure, in particular, an attempt has been made to determine their relevance through the prism of the practical

experience of the main subjects of emergency and rescue operations. Specific conditions for the participation of police officers and personnel of the operational-rescue service of civil protection in the elimination of the consequences of an enemy attack on civilian infrastructure facilities in wartime conditions have been determined. It has been established that in wartime conditions all practical measures must be implemented taking into account the risk of repeated damage to the facility and the need for strict compliance with personal safety rules by police officers, rescuers and medical workers when performing relevant tasks on site and in the zone of elimination of the consequences of an enemy attack. It has been established that, being in a dangerous zone, representatives of emergency and rescue services must clearly imagine the location of available and suitable protective structures of civil protection (other shelters) in the nearest radius and determine (taking into account the objective situation) the optimal routes to such shelters.

Key words: *emergency-ritual and other non-serious work, civil safety, emergency situation, liquidation of legacy of emergency situation, operational-ritual service of civil protection, activity of State Service of Ukraine in emergency situations, tactics of police activity in minds of war.*